

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Β΄ Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση)**

Παραδειγματικό σενάριο στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών.

Τίτλος

**«Μια εγγύς ανάγνωση του προοιμίου (1-3) στον λόγο του Λυσία Υπέρ Μαντιθέου»
Σύνταξη: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΕΡΑΝΗΣ**

Εφαρμογή: ΚΟΥΡΟΥΤΣΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

MIS: 296579 – Π.3.1.4: Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων
Β΄ Λυκείου «Το προοίμιο στον λόγο του Λυσία Υπέρ Μαντιθέου»

Σελίδα 1 από 31

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μια εγγύς ανάγνωση του προοιμίου (1-3) στον λόγο του Λυσία «Υπέρ Μαντιθέου»

Εφαρμογή σεναρίου

Σοφία Κουρουτσίδου

Δημιουργός

Παναγιώτης Σεράνης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β΄ Λυκείου Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών..

Χρονολογία εφαρμογής

Από 28/4/2015 έως 12/5/2015

Σχολική μονάδα

2^ο Πρότυπο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθήνας

Διαδρακτική/Θεματική Ενότητα

Ρητορικά κείμενα: Λυσίας, «Υπέρ Μαντιθέου»1-3 (προοίμιο).

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία [Λύκειο]

Νεοελληνική Γλώσσα

Ιστορία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα:

Αγγλική γλώσσα

Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Κοινωνιολογία

Πληροφορική

Πολιτική και δίκαιο

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki της διδάσκουσας

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Απαιτείται σε ικανοποιητικό βαθμό η εξοικείωση με τη χρήση (α) λογισμικού επεξεργασίας και παρουσίασης κειμένων, (β) λογισμικού εννοιολογικής χαρτογράφησης, (γ) λογισμικού δημιουργίας ασκήσεων (Hot Potatoes), καθώς και με την πλοήγηση στο διαδίκτυο..

Εκτιμάται θετικά η εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τον ομαδο-συνεργατικό τρόπο εργασίας.

Προβλεπόμενες ομάδες εργασίας: Ανά τέσσερις έως πέντε μαθητές/μαθήτριες (εφεξής: μαθητές).

Εργαλεία: Φυλλομετρητής, κειμενογράφος, διαδραστικός πίνακας, λογισμικό νοητικής χαρτογράφησης, λογισμικό Hot Potatoes, λογισμικό παρουσίασης.

Εφαρμογή στην τάξη

Το σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Παναγιώτης Σεράνης: παραδειγματικό σενάριο «Μια εγγύς ανάγνωση του προοιμίου (1-3) στον λόγο του Λυσία *Υπέρ Μαντιθέου*», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Ρητορικά κείμενα: Λυσίας, «*Υπέρ Μαντιθέου*», Β΄ Λυκείου Θεωρητική Κατεύθυνση. .

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές, ερχόμενοι σε επαφή με τον συγκεκριμένο λόγο του Λυσία, είναι σε θέση να γνωρίσουν ένα νέο είδος γραμματειακού λόγου που διαφέρει σημαντικά από τα κείμενα που έχουν γνωρίσει ως τώρα. Η επαφή με τον συγκεκριμένο δικανικό λόγο, η εγγύς ανάγνωσή του και η έμφαση στη δομή του, πέρα από τη γνωριμία με ένα έξοχο δείγμα ρητορικής της αρχαιότητας, συμβάλλει στην κατανόηση των επιχειρημάτων και των λεκτικών τρόπων που χρησιμοποιούνται για την πειθώ, στην οργάνωση του λόγου και στη σημασία της ρητορικής στη σύγχρονη εποχή.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο κινείται ουσιαστικά στο πλαίσιο της διείσδυσης στις τεχνικές σύνθεσης ενός ρητορικού λόγου και, ειδικότερα, στα γνωρίσματα και στους στόχους του προοιμίου. Μέσα από την προσπέλαση των τριών πρώτων παραγράφων του λόγου του Λυσία «*Υπέρ Μαντιθέου*» αναδεικνύονται τα βασικά συστατικά ενός προοιμίου, η λειτουργικότητά του αλλά και οι μηχανισμοί πειθούς που αξιοποιεί

ο ρήτορας, προκειμένου να πετύχει τους στόχους του. Όλα αυτά, στο συγκεκριμένο σενάριο, επιδιώκεται να μελετηθούν διεξοδικότερα και να εμπεδωθούν μέσω της σύγκρισης του δικανικού λόγου του Λυσία με ρητορικούς λόγους που εκφωνήθηκαν σε πολύ νεότερα χρόνια, τον 20^ο αιώνα: του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ το 1963 και του Κωνσταντίνου Καραμανλή το 1979. Το περιεχόμενο των συγκεκριμένων λόγων αγγίζει ζητήματα που απασχολούν και τη σύγχρονη κοινωνία, άρα και τα ίδια τα παιδιά. Πρόκειται αφενός για το θέμα του ρατσισμού και αφετέρου για το ζήτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του τρόπου λειτουργίας της και της αναμενόμενης θέσης Ελλάδας μέσα σε αυτήν. Ουσιαστικά, λοιπόν, το σενάριο δεν εξαντλείται στην ανάλυση του λόγου του Λυσία, αλλά επεκτείνει τη μελέτη της αρχαίας ρητορικής στο σήμερα και στα βιώματα των μαθητών, γεγονός που καθιστά το όλο εγχείρημα ιδιαίτερα ενδιαφέρον.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Διδακτικοί στόχοι

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να κατανοήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά του ρητορικού λόγου (οργάνωση επιχειρημάτων, χρήση ρητορικών σχημάτων, συναισθηματική φόρτιση, έντεχνες πίστεις για την εύνοια του ακροατή/αναγνώστη).
- Να κατανοήσουν τις διαφορές του με τα άλλα είδη αρχαιοελληνικού λόγου που έχουν διδαχτεί στο παρελθόν.
- Να γνωρίσουν ένα χαρακτηριστικό δείγμα ρητορικής μέσα από την ρητορική τέχνη του Λυσία.
- Να αντιληφθούν τη σημασία που έχει η έντεχνη επιχειρηματολογία και η ρητορική ικανότητα στη σύγχρονη εποχή (λόγοι πολιτικών, διαφήμιση, για παράδειγμα).

Παιδαγωγικοί στόχοι

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να ασκηθούν στην ομαδική εργασία και τη συνεργατική μάθηση μέσω της ανταλλαγής απόψεων και ιδεών για τη ρητορική τέχνη και την ικανότητα οργάνωσης ενός ρητορικού λόγου και την αναπαράσταση ενός ρητορικού λόγου στην τάξη.
- Να αποκτήσουν κριτική στάση απέναντι στις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες με τον εντοπισμό, αξιολόγηση και αξιοποίηση του υλικού που παρέχεται στο διαδίκτυο για την επεξεργασία του συγκεκριμένου κειμενικού είδους.
- Να αξιολογήσουν τη σημασία που έχει η ικανότητα της πειθούς και στη σημερινή εποχή, στην οποία οι μαθητές θα δράσουν ως ενήλικοι και υπεύθυνοι πολίτες.

Τεχνολογικοί στόχοι

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να κατανοήσουν τους τρόπους με τους οποίους συμβάλουν οι ΤΠΕ στην πληρέστερη κατανόηση του συγκεκριμένου είδους με την παράλληλη εξέταση και άλλων κειμένων με την ευρύτερη έννοια.
- Να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες στην ερμηνεία ενός αρχαιοελληνικού κειμένου και στην πρόσληψή του σε μεταγενέστερες εποχές.

Διδακτικές πρακτικές

Προτείνεται η μέθοδος “task-based learning” (μάθηση μέσω δραστηριοτήτων ή μάθηση με επιτέλεση καθήκοντος), η οποία εφαρμόζεται κυρίως στη διδασκαλία των σύγχρονων γλωσσών (Willis 1996, Ellis 2003, Frost). Εδώ χρησιμοποιείται ελαφρώς τροποποιημένη, για να

εξυπηρετήσει τους στόχους του διδακτικού σεναρίου. Η μέθοδος αυτή ακολουθεί τρεις φάσεις/στάδια: Στο πρώτο στάδιο (*Προδραστηριότητα*), ο διδάσκων ανακοινώνει στην τάξη το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούν και ξεκινά οργανώνοντας μια δραστηριότητα στην οποία ουσιαστικά προετοιμάζει τους μαθητές του για την κύρια δραστηριότητα που θα ακολουθήσει. Στο δεύτερο στάδιο (*Κύκλος Δραστηριότητας*), οι μαθητές επιτελούν το καθήκον και έχουν την ευκαιρία μέσω της διάδρασης να αναπτύξουν τις συνθετικές και αναλυτικές τους δεξιότητες. Ακολουθεί το στάδιο της *Εστίασης*, κατά το οποίο παρουσιάζεται στην τάξη το καινούριο προϊόν και το μάθημα ολοκληρώνεται με την εξάσκηση των μαθητών ή με την επέκταση του σεναρίου (*Πρακτική*).

Ακολουθείται κατεξοχήν η *κειμενοκεντρική-ερμηνευτική μέθοδος* επεξεργασίας του κειμένου, σύμφωνα με τις οδηγίες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας από το πρωτότυπο, με την ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία πρόσκτησης του μορφωτικού αγαθού (σ.41).

Ως μέσα διδασκαλίας ορίστηκαν, αφενός, το σχολικό εγχειρίδιο με τα ερμηνευτικά σχόλια που διαθέτει και, αφετέρου, το διαδίκτυο σε προκαθορισμένες, ωστόσο, από τον εκπαιδευτικό δραστηριότητες με συγκεκριμένη στοχοθεσία, κυρίως, για εξοικονόμηση χρόνου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία - Το διδακτικό πρόβλημα

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να γνωρίζουν οι μαθητές είναι ότι η ρητορική με την έννοια της επιχειρηματολογίας και της επιδίωξης της πειθούς είναι παντού γύρω μας, σε συζητήσεις, στις ταινίες, στη λογοτεχνία, στη διαφήμιση, στη γλώσσα του σώματος, στην Τέχνη. Όλοι μας (συμπεριλαμβανομένων και των μαθητών) χρησιμοποιούμε τη ρητορική στην καθημερινότητά μας, συνειδητά ή ασύνειδα, για

να επιτύχουμε συγκεκριμένους σκοπούς επικοινωνίας απευθυνόμενοι σε συγκεκριμένο κάθε φορά ακροατήριο / κοινό. Η επαφή με το συγκεκριμένο κείμενο, που πολλές φορές περιορίζεται στην γραμματική και συντακτική ανάλυση του, λόγω του στενού σχολικού πλαισίου και της γραμματικής προσέγγισης που συνήθως προκρίνεται κατά τη διδασκαλία, μπορεί να αναδείξει τη σημασία της ρητορικής και να αποτελέσει χρήσιμο οδηγό για τους μαθητές:

- Στην ανάλυση και άλλων κειμένων (όχι μόνο αρχαίων αλλά και σύγχρονων), αφού η έννοια της πειθούς διδάσκεται στο μάθημα της Έκφρασης-Έκθεσης της Γ΄ Λυκείου.
- Στη δημιουργία δικών τους, πρωτότυπων, γραπτών κειμένων.
- Στην ερμηνεία σύγχρονων μορφών κειμένων με την ευρύτερη έννοια, που ξεπερνούν τα στενά όρια του γραπτού λόγου και η δομή τους στηρίζεται άμεσα στους κανόνες της ρητορικής.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η αξιοποίηση κατάλληλων για την περίπτωση ΤΠΕ, διδακτικών αρχών και στρατηγικών και η σύνδεση του αντικειμένου με έντυπες πληροφορίες, ψηφιακούς πόρους, ομάδες εργασίας και ρόλους μαθητών συντελεί στη δημιουργία ενός συνεκτικού, λειτουργικού πλαισίου, όπου διάφορες μαθησιακές δραστηριότητες αποκτούν νόημα, συνεκτικότητα επικαιρότητα και αξιοπιστία.

Αν αυτή η συνειδητοποίηση συμβάλλει (α) στο να απεγκλωβιστεί η επαφή με τα αρχαία ελληνικά κείμενα από το στενό πλαίσιο της σχολικής τάξης και (β) στο να αναδειχθεί η διαρκής παρουσία των κειμένων αυτών ακόμη και σήμερα μέσα από σύγχρονες μορφές λόγου και επικοινωνίας, τότε ένας πολύ ουσιαστικός στόχος θα έχει επιτευχθεί.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ρητορικά Κείμενα (Β Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής Κατεύθυνσης):

[Λυσίου «Υπέρ Μαντιθέου» 1-3](#)

[Εισαγωγή](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Λυσίας, [«Υπέρ Μαντιθέου»](#). Στο W.R.M. Lamb, εκδ. 1930. Lysias. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press· Λονδίνο: William Heinemann Ltd..Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2002. Λυσίας. Ι, Υπερασπιστικοί Λόγοι. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Πρόλογος Χ. Τσολάκης. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[Ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ μιλά για το ρατσισμό \(1/2\). Η διάσημη ομιλία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ: «Έχω ένα όνειρο».Διάρκεια 9'.36''.\[πηγή: YouTube\]..](#)

[Martin Luther King Jr.'s speech analyzed by Nancy Duarte. Διάρκεια: 5' 37''.\[πηγή: vimeo\].](#)

Ιστοσελίδες

[Invitation](#) [Λογισμικό νοητικής χαρτογράφησης].

[Hot Potatoes](#) [Λογισμικό δημιουργίας ασκήσεων κλειστού τύπου ή σύντομης απάντησης].

«Ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και το Όραμά του». [πηγή: Ιστότοπος “Κosmos”].

[Μάρτιν Λούθερ Κινγκ](#) [πηγή: Ιστότοπος Περιβαλλοντικής Ομάδας του 3ου Λυκείου Αθηνών].

Παπαδημητρίου, Λ. «Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Πολιτικός αγωνιστής (1929-1968)». Εφημερίδα «Το Βήμα», 16/6/2002].

[Απόσπασμα από την Ομιλία του Πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή κατά την τελετή υπογραφής της Συνθήκης Προσχώρησης της Ελλάδας στην ΕΟΚ.](#) [πηγή: Ίδρυμα Κωνσταντίνου Καραμανλή].

[Η Πειθώ στη διαφήμιση.](#) [πηγή: Ιστολόγιο «Φιλολογική Αναζήτηση»]

[Η Πειθώ στη διαφήμιση](#) [πηγή: Ιστολόγιο «Αρχείο Μαθημάτων»].

[Χάρτης του "Υπέρ Μαντιθέου" λόγου του Λυσία](#) [πηγή: Ιστολόγιο 1^ο Πρότυπο Πειραματικό Γενικό Λύκειο "Γεννάδειο" - Λάμπρος Πόλκας].

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Οργάνωση της τάξης-Διδακτική διαδικασία:

Γ' ομάδα: Η «ρητορική» για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ

Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με έναν άλλο σημαντικό λόγο για τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, ο οποίος, παρότι εκφωνήθηκε το 1979, είναι σήμερα πιο επίκαιρος από ποτέ, αν λάβει κανείς υπόψη τα τεκταινόμενα στην ελληνική πραγματικότητα και τους συσχετισμούς της με τον ευρωπαϊκό χώρο.

Κύριος στόχος του λόγου που εκφώνησε ο Κ. Καραμανλής φαίνεται ότι είναι να πείσει τόσο τον ελληνικό λαό όσο και τους ευρωπαίους εταίρους ότι η προσχώρηση της Ελλάδας στην ΕΟΚ ήταν μια σωστή πολιτική απόφαση. Επιμέρους στόχοι φαίνεται ότι

είναι οι εξής: να εξάρει τη σημασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, να δείξει ότι η ενοποίηση δεν αφορά μόνο την οικονομική ανάπτυξη και την αξιοποίηση του ευρωπαϊκού δυναμικού, αλλά ότι αποτελεί το μεγαλύτερο πολιτικό γεγονός στην ιστορία της Ευρώπης που θα επηρεάσει θετικά την πορεία όλου του κόσμου· να καταδείξει ότι η πορεία προς την ενοποίηση είναι αμετάκλητη και να τονίσει ότι η Ελλάδα θέλει και μπορεί να συμβάλει στην προώθηση της ευρωπαϊκής ιδέας· να εκθέσει, τέλος, το όραμά του για την Ευρώπη του μέλλοντος, μια Ευρώπη που θα αποτελεί παράγοντα ειρήνης, δημοκρατίας, πολιτισμικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Το γεγονός ότι απευθύνεται σε ένα ετερογενές και ετερόκλητο κοινό καθιστά το εγχείρημα ιδιαίτερα απαιτητικό. Οι μαθητές καλούνται, με τη βοήθεια των ερωτήσεων που τους δίνονται στο οικείο [Φύλλο Εργασίας](#), να αξιολογήσουν τη ρητορική του ομιλητή και την αποτελεσματικότητα της ομιλίας του. Είναι σε θέση, έτσι, να διαπιστώσουν ότι βασικά δομικά στοιχεία ρητορικής διασώζονται μέχρι σήμερα, καταδεικνύοντας τη σημασία της μελέτης της ρητορικής στον σχολικό χώρο, που εκτείνεται όμως πέρα από αυτόν και αγκαλιάζει σύγχρονες μορφές επιχειρηματολογίας.

Φάση Δ΄ Παρουσίαση στην τάξη-Αποτίμηση της έννοιας της ρητορικής

(5^η-6^η διδακτική ώρα)

Σε αυτή τη φάση οι μαθητές παρουσιάζουν στην τάξη τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στην προηγούμενη φάση από τις ομάδες εργασίας. Η φάση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, αφού συνοψίζει τα πορίσματα των επιμέρους ομάδων και προκαλεί την τάξη ως όλο σε ένα δημιουργικό διάλογο σχετικά με την αξία της ρητορικής, τις σύγχρονες εκφάνσεις της και την παρουσία της στη σύγχρονη πραγματικότητα. Ο διδάσκων φροντίζει με κατάλληλες ερωτήσεις-θέματα για συζήτηση να εγείρει το ενδιαφέρον των μαθητών και να προκαλέσει την έκφραση των απόψεών τους. Επειδή η φάση αυτή διαρκεί δύο διδακτικές ώρες, ο διδάσκων θα μπορούσε να

προετοιμάσει κάποιες δραστηριότητες που θα μοιράζονταν στους μαθητές για συλλογική επεξεργασία και θα λειτουργούσαν ως προέκταση αυτού του σεναρίου (για παράδειγμα η ρητορική της διαφήμισης).

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

Επειδή, όπως επισημάνθηκε, το προοίμιο είχε ήδη διδαχθεί στους μαθητές, ο στόχος του 1^{ου} Φύλλο Εργασίας τροποποιήθηκε από τη διδάσκουσα. Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, αυτό που επιδιώχθηκε ήταν όχι η κατανόηση αλλά η εμπέδωση της δομής του ρητορικού λόγου και των χαρακτηριστικών και της λειτουργικότητας του προοιμίου. Ουσιαστικά το πρώτο και το δεύτερο Φύλλο Εργασίας ενώθηκαν σε ένα. Από τα παιδιά ζητήθηκε απευθείας (1) η χαρτογράφηση της δομής του ρητορικού λόγου και (2) η χαρτογράφηση των βασικών δομών-αρετών που πρέπει να έχει ένα προοίμιο. Όποιος ήθελε μπορούσε να αξιοποιήσει τη βοήθεια που προβλέπεται στο σενάριο, ωστόσο δε χρειάστηκε. Οι μαθητές θυμούνταν πολύ καλά το προοίμιο. Η εφαρμογή του σεναρίου έγινε αμέσως μετά τις διακοπές του Πάσχα, κατά τη διάρκεια των οποίων είχε ζητηθεί από τα παιδιά να κάνουν επανάληψη στην ενότητα.

Φύλλο Εργασίας 2

Πέραν της χαρτογράφησης της δομής του ρητορικού λόγου και της λειτουργικότητας του προοιμίου (η οποία τελικά έγινε σε διαφάνεια του λογισμικού παρουσιάσεων), οι υπόλοιπες δραστηριότητες του 2^{ου} Φύλλο Εργασίας αφορούσαν θέματα τα οποία οι μαθητές είχαν ήδη αναλύσει και μάλιστα διεξοδικά, όταν είχαν διδαχθεί τη σχετική ενότητα στην αρχή της χρονιάς με την καθηγήτριά τους. Είχαν γράψει μάλιστα και πολλές ασκήσεις για την επιχειρηματολογία του Μαντίθεου, αλλά και για τον χαρακτήρα του ίδιου και των αντιπάλων του. Η εφαρμογή του σεναρίου, όπως επισημάνθηκε, έγινε στο τέλος της διδακτικής χρονιάς ως επανάληψη, οπότε η διδάσκουσα δεν ήθελε να κουράσει τα παιδιά με δραστηριότητες που είχαν ήδη κάνει. Το περιεχόμενο του προοιμίου παρουσιάστηκε από τις ομάδες προφορικά και ουσιαστικά απαντήθηκαν τα ερωτήματα που είχε θέσει ο συντάκτης ως βοηθητικά της επεξεργασίας του

κειμένου. Με την υπενθύμιση του κορμού του αρχαιοελληνικού κειμένου του Λυσία, που έγινε στην ολομέλεια, οι μαθητές ήταν έτοιμοι να προχωρήσουν και ένα βήμα πιο πέρα, δηλαδή να κάνουν προεκτάσεις σε ρητορικούς λόγους των νεότερων χρόνων, όπως ακριβώς προβλεπόταν και από το σενάριο.

Φύλλο Εργασίας 3

Α' ομάδα

1. Ανοίξτε το φυλλομετρητή και πληκτρολογήστε την υπερσύνδεση http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?t=347&m=1 Επιλέξτε το τμήμα της μετάφρασης του Σ. Ράπτη που αναφέρεται στο προοίμιο του λόγου (παράγραφοι 1-3).
2. Ανοίξτε τον κειμενογράφο και αντιγράψτε το αντίστοιχο χωρίο σε ένα αρχείο. Από την προηγούμενη φάση γνωρίζετε ότι τρεις είναι οι βασικές αρετές ενός προοιμίου (*πρόθεσις-έννοια-πρόσεξις*).
3. Με το λογισμικό Hot Potatoes καλείστε να δημιουργήσετε:
 - (α) Μια άσκηση αντιστοίχισης, η οποία θα ζητά από τους συμμαθητές σας να βάλουν τα τμήματα του προοιμίου στη σωστή σειρά, για να επιτυγχάνεται έτσι η συνοχή και η συνεκτικότητα του κειμένου. Σε συνεργασία με τον διδάσκοντα ή ελεύθερα (μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας) φροντίζετε να μπερδέψετε τη σειρά των παραγράφων, για να προκαλέσετε τους συμμαθητές σας, ύστερα από προσεκτική ανάγνωση, να τοποθετήσουν τα τμήματα στα οποία εσείς έχετε χωρίσει το κείμενο στη σωστή σειρά. Έτσι, θα είναι σε θέση να παρατηρήσουν από κοντά την ικανότητα του ρήτορα στην οργάνωση του λόγου, την πειστικότητα των επιχειρημάτων, τα γλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιεί για την επίτευξη του στόχου του.
 - (β) Μια άσκηση συμπλήρωσης των κενών, από ένα κείμενο που σας έχει δώσει ο καθηγητής σας. Από το κείμενο λείπουν

ορισμένες λέξεις/ φράσεις. Μετά τη δημιουργία της άσκησης, μπορείτε να δοκιμάσετε να συμπληρώσετε τα κενά ανάλογα με το τι πιστεύετε ότι θα έλεγε ο Μαντίθεος στην υπερασπιστική του γραμμή κατά περίπτωση.

Το κάθε μέλος της ομάδας μπορεί να εργαστεί ατομικά (καταγράφοντας σε ένα αρχείο κειμένου τις απαντήσεις του) και στη συνέχεια η ομάδα να συγκεντρώσει τις διαφορετικές απαντήσεις και να δημιουργήσει μια άσκηση πολλαπλών επιλογών (με το ίδιο λογισμικό) που θα εμπεριέχει τις επιλογές των μελών της ομάδας.

4. Αποθηκεύστε τις ασκήσεις που δημιουργήσατε σε ένα αρχείο, για να τις παρουσιάσετε στην επόμενη φάση ενώπιον της τάξης.

Οι δραστηριότητες έγιναν κανονικά από την Ομάδα Α. Τα παιδιά αξιοποίησαν τις ψηφιακές οδηγίες του προγράμματος Hot Potatoes και, με τη βοήθεια της διδάσκουσας, έφτιαξαν τις ζητούμενες ασκήσεις. Στη δραστηριότητα (β), με τα κενά, φτιάχτηκαν δύο αρχεία, γιατί υπήρχε περιορισμός ως προς τον αριθμό των κενών ανά άσκηση. Οι ασκήσεις παρουσιάστηκαν κατά την ολοκλήρωση του σεναρίου στην ολομέλεια και οι ομάδες διασκέδασαν με τη συμπλήρωση των λύσεων. Τα παιδιά έβαλαν με PrintScreen τις ασκήσεις τους και στο αρχείο παρουσίασης της ομάδας τους.

Β' ομάδα

Στόχος είναι η χαρτογράφηση της δομής ενός εμβληματικού λόγου που εκφωνήθηκε από έναν από τους μεγαλύτερους πολιτικούς της σύγχρονης ιστορίας, τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και η σύγκριση της δομής του με τον ρητορικό λόγο του Λυσία.

1. Ανοίξτε τον φυλλομετρητή και πληκτρολογήστε την υπερσύνδεση. <http://www.youtube.com/watch?v=XvzCshtn0PI>. Το αρχείο ήχου και εικόνας που ανοίγει μπροστά σας περιέχει το πρώτο μέρος του λόγου που εκφώνησε ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ για τον ρατσισμό στις 28 Αυγούστου 1963.
2. Ακούστε προσεκτικά τον λόγο (περισσότερες από μία φορές αν χρειαστεί) και με ανοιχτό ένα αρχείο κειμένου και την χαρτογράφηση του λόγου του Λυσία, «Υπέρ Μαντιθέου» κρατήστε σημειώσεις σχετικά με τη δομή του λόγου και τα μέσα που χρησιμοποιεί ο ομιλητής για να εκπληρώσει τον σκοπό του, να συγκινήσει το ακροατήριο και να κερδίσει την εύνοιά του. Στην ανάλυσή σας θα σας βοηθήσει η [υπερσύνδεση](#), όπου η Nancy Duarte αναλύει με ευσύνοπτο αλλά εντυπωσιακό τρόπο τα βασικά δομικά σημεία της ομιλίας.
3. Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στους συμβολισμούς που χρησιμοποιεί, τα ρητορικά-λεκτικά σχήματα, τον τόνο της φωνής, και άλλα εξω-γλωσσικά σημεία που ίσως παρατηρήσετε. Για να βοηθηθείτε στην προσπάθειά σας, μπορείτε να βρείτε το κείμενο του λόγου που εκφωνήθηκε στην [υπερσύνδεση](#) αυτή.
4. Ακόμη, τα παρακάτω θέματα ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν στην επεξεργασία του λόγου:
 - ο Ποιες φράσεις τονίζει/ επαναλαμβάνει ο ομιλητής στην αρχή των προτάσεών του; Γιατί το κάνει αυτό;

- ο Ποιες έννοιες (λέξεις) κλειδιά επανέρχονται συχνά στην ομιλία αυτή; Τι πετυχαίνει με αυτό ο ρήτορας;
 - ο Το κοινό του λόγου είναι έγχρωμοι και λευκοί Αμερικανοί πολίτες. Ποια μέσα μεταχειρίζεται ο ομιλητής για να συγκινήσει και τις δύο αυτές ομάδες;
 - ο Ποιες αναφορές προσδίδουν στον λόγο του αξιοπιστία; (αναφορές στη Βίβλο, στη Διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας, αναφορά στον λόγο του Λίνκολν)
 - ο Ο ρήτορας κάνει συγκεκριμένες αναφορές σε πολιτείες των ΗΠΑ (Μισισιπής, Αλαμπάμα, Τζόρτζια). Γιατί συμβαίνει αυτό; Σε τι εξυπηρετεί;
 - ο Στον λόγο είναι συχνές οι αναφορές στον χρόνο («πέντε χρόνια πριν», «εκατό χρόνια πριν») με έμφαση στη φράση «τώρα όμως είναι η στιγμή». Τι πετυχαίνει με αυτές τις αναφορές ο ομιλητής;
 - ο Να εντοπίσετε τα ρητορικά σχήματα του λόγου (μεταφορές, επαναλήψεις κοκ) και να αξιολογήσετε τη λειτουργικότητά τους.
5. Τις επισημάνσεις σας μπορείτε να τις ενσωματώσετε σε μία παρουσίαση, η προβολή της οποίας θα γίνει στην τάξη στην επόμενη φάση, την οποία μπορείτε να συνδυάσετε και με ένα μικρό απόσπασμα από το ηχητικό ντοκουμέντο που έχετε στη διάθεσή σας.

Οι δραστηριότητες έγιναν κανονικά από την Ομάδα Β. Υπήρξε μόνο μία δυσκολία ως προς τον ήχο κατά την προβολή του βίντεο.

Όσοι ήθελαν το είδαν και στο σπίτι τους. Το αγγλικό βίντεο της δραστηριότητας 2 δεν αξιοποιήθηκε.

Γ' ομάδα

Στόχος είναι η χαρτογράφηση της δομής ενός σημαντικού πολιτικού λόγου που εκφωνήθηκε από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή στο Ζάππειο Μέγαρο (28-5-1979) με αφορμή την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), πρόδρομο της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Ανοίξτε το φυλλομετρητή και πληκτρολογήστε τη διεύθυνση www.digitalschool.minedu.gr και επιλέξτε από τον πίνακα των εγχειριδίων για το λύκειο το βιβλίο της Έκφρασης-Έκθεσης για την Γ' Λυκείου.
2. Στη σελίδα 64 του συγκεκριμένου αρχείου (το κεφάλαιο για την πειθώ από το σχολικό εγχειρίδιο της Γ' Λυκείου Έκφραση-Έκθεση) θα βρείτε τον λόγο του Κωνσταντίνου Καραμανλή που εκφωνήθηκε ενώπιον ευρωπαίων εταίρων στο Ζάππειο Μέγαρο. Ένα μικρό ηχητικό απόσπασμα του λόγου μπορείτε να ακούσετε [εδώ](#) και ένα ενδιαφέρον ηχητικό ντοκουμέντο μεταξύ Ανδρέα Παπανδρέου και Κωνσταντίνου Καραμανλή για την επιλογή της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ [εδώ](#)
3. Με βάση την χαρτογράφηση των εννοιών για το προοίμιο του λόγου του Λυσία προσπαθήστε να εντοπίσετε ανάλογα δομικά στοιχεία και στο συγκεκριμένο πολιτικό λόγο.
4. Μπορείτε να κάνετε μία ανάγνωση του λόγου στο σύνολό του, αλλά θα εστιάσετε την προσοχή σας ιδιαίτερα στις παραγράφους 1-13 που αποτελούν, τρόπον τινά, το προοίμιο του λόγου.
4. Η ιδιαιτερότητα του λόγου είναι ότι απευθύνεται στον πρόεδρο της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Οικονομικής

Κοινότητας, σε αρχηγούς και υπουργούς εξωτερικών ξένων κρατών-μελών της ΕΟΚ, σε έλληνες αξιωματούχους και, εν τέλει, στον ελληνικό λαό. Το κοινό του είναι, δηλαδή, αρκετά διευρυμένο, κάτι που απαιτεί ιδιαίτερη διπλωματία στον χειρισμό των επιχειρημάτων του ομιλητή. Θέματα-ερωτήσεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν στην εργασία σας:

Ο ομιλητής υποστηρίζει ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ μπορεί να συμβάλει στην ιδέα της ενωμένης Ευρώπης. Να επισημάνετε τα επιχειρήματα με τα οποία τεκμηριώνει την άποψή του (ιδιαίτερα στις παραγράφους 7 και 13).

«Επιβεβαιώθηκε για άλλη μια φορά ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν είναι ούτε επιθυμεί να γίνει κλειστή λέσχη και μάλιστα λέσχη πλουσίων». Ποιο μήνυμα επιδιώκει να περάσει, κατά τη γνώμη σας, με διπλωματικό τρόπο ο ομιλητής στους εκπροσώπους των εννέα κρατών μελών της ΕΟΚ που παρευρέθησαν στην υπογραφή της συνθήκης;

Συχνά προβάλλεται σε ομιλίες ο ελληνικός πολιτισμός ως η βάση του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Ο συγκεκριμένος ομιλητής, ωστόσο, παρουσιάζει στην παράγραφο 7 τον ευρωπαϊκό πολιτισμό ως σύνθεση του ελληνικού, του ρωμαϊκού και του χριστιανικού πνεύματος. Τι επιδιώκει με αυτόν τον τρόπο;

Με ποια επιχειρήματα ο ομιλητής προσπαθεί να πείσει τον ελληνικό λαό ότι η ένταξη στην ΕΟΚ δεν σημαίνει αλλοίωση του ελληνικού στοιχείου;

Με ποια λεκτικά σχήματα επισημαίνει ο ομιλητής τη σπουδαιότητα την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ;

Τι σας κάνει προσωπικά εντύπωση από αυτό τον λόγο και γιατί; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Οι δραστηριότητες έγιναν κανονικά από την Ομάδα Γ.

Τα αρχεία των ομάδων αναρτήθηκαν στο Wiki της διδάσκουσας. Οι εργασίες τους ανακοινώθηκαν στην ολομέλεια και

τροφοδότησαν μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα συζήτηση.

Ζ. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Η διαδικασία χαρτογράφησης των βασικών εννοιών του λόγου μπορεί να επεκταθεί και στον υπόλοιπο λόγο, για να φανεί η ρητορική δεινότητα του Λυσία και να ολοκληρωθεί η ανάλυση με βάση τα όσα προηγήθηκαν.

Ακόμη, η εφαρμογή θα μπορούσε να αφορά και σε άλλες μορφές « ρητορικής», όπως για παράδειγμα τη χρήση της πειθώς στη διαφήμιση, με επιλεγμένες διαφημίσεις που θα μπορούσαν να αναλύσουν οι μαθητές και να παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους, διαφημίσεις που μπορούν να βρουν εύκολα στο διαδίκτυο. Εκεί, βέβαια, οι μαθητές θα έπρεπε να αναζητήσουν και άλλα εξω-γλωσσικά στοιχεία που τραβούν την προσοχή του καταναλωτή, δημιουργούν θετικό κλίμα και προσπαθούν να περάσουν το μήνυμα, να πείσουν για την ποιότητα του προϊόντος. Ο διδάσκων θα μπορούσε επίσης να παραπέμψει τους μαθητές, για να τους βοηθήσει στην ανάλυσή τους σε ιστοσελίδες όπως οι παρακάτω

- istar.phoenixrising.org.gr,
- [Η Πειθώ στη διαφήμιση](#),
- [Η Πειθώ στη διαφήμιση](#),

καθώς, επίσης, και στο σχολικό εγχειρίδιο της Έκφρασης-Έκθεσης της Γ' Λυκείου.

Επίσης, θα μπορούσαν οι μαθητές να επιλέξουν λόγους πολιτικών που έχουν εκφωνηθεί στη Βουλή και να αναζητήσουν κοινά στοιχεία με τον λόγο του Λυσία, δίνοντας έμφαση στη δόμηση των επιχειρημάτων, στα λεκτικά σχήματα κοκ. Και εδώ το διαδίκτυο θα μπορούσε να σταθεί χρήσιμος αρωγός, αφού οι μαθητές θα μπορούσαν να αντλήσουν υλικό από αντίστοιχες διαδικτυακές πηγές.

Μία ακόμη δραστηριότητα θα ήταν οι μαθητές να συντάξουν ένα δικό τους κείμενο πάνω σε ένα προκαθορισμένο θέμα ανά ομάδες, όπου κάθε ομάδα θα υποστηρίζει τη δική της θέση τεκμηριωμένα με επιχειρήματα, τη δομή ενός λόγου όπως την έχουν διδαχθεί και κατανοήσει μέσα από τη συγκεκριμένη διδακτική-μαθησιακή διαδικασία. Στη συνέχεια, θα μπορούσε να διεξαχθεί ένας ρητορικός αγώνας στην τάξη, για να

αποφασιστεί ποια ομάδα παρουσίασε την άποψη της πειστικότερα και θα έπρεπε να αναδειχθεί νικήτρια.

Τέλος, στο πλαίσιο ρητορικών αγώνων που θα μπορούσαν να διεξαχθούν μεταξύ των Λυκείων της περιοχής τους, οι μαθητές θα μπορούσαν να αναλάβουν ρόλους και να αναπαραστήσουν τη δικαστική δοκιμασία. Μία ομάδα θα μπορούσε να είναι η υπεράσπιση, μία ομάδα οι κατηγοροί, μία ομάδα οι δικαστές και μία ομάδα το σύγχρονο κοινό που θα αποφαινόταν για την αθωότητα ή μη του κατηγορουμένου.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το σενάριο, παρά τις δυσκολίες, ολοκληρώθηκε με επιτυχία. Οι μαθητές ικανοποιήθηκαν κατά το κύριο λόγο με το γεγονός ότι επέκτειναν το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στο σήμερα και αντιλήφθηκαν ότι οι τεχνικές των αρχαίων ρητόρων έχουν εφαρμογή στους ρητορικούς λόγους κάθε εποχής. Οι Ομάδες Β και Γ, που ασχολήθηκαν με τον λόγο του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και του Καραμανλή, είχαν πιο ενδιαφέρον αντικείμενο. Η Ομάδα Α, άλλωστε, έφτιαξε ασκήσεις εμπέδωσης για το αρχαίο κείμενο, που ήταν ήδη γνωστό σε όλους, αφού είχε διδαχθεί αναλυτικά στην αρχή της χρονιάς, και με προφορικές και με γραπτές ασκήσεις. Από το γεγονός ακριβώς αυτό, από το ότι δηλαδή οι μαθητές ήξεραν ήδη καλά το προοίμιο του «Υπέρ Μαντιθέου», το σενάριο κινδύνευσε να φανεί στα παιδιά βαρετό. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, απεφεύχθη με την τροποποίηση των πρώτων Φύλλων Εργασίας και με τη συνοπτική προσπέλαση κάποιων δραστηριοτήτων ως επανάληψη των βασικών σημείων της ενότητας. Ως προς τις ομάδες, τα παιδιά συνεργάστηκαν με επιτυχία μεταξύ τους. Είναι ωστόσο γεγονός ότι ο αριθμός των ομάδων –μόλις τρεις– ήταν πολύ μικρός για ένα τμήμα εικοσιτριών μαθητών. Ίσως θα ήταν πιο πρόσφορο οι δύο εκφωνηθέντες λόγοι των νεότερων χρόνων να μελετηθούν από δύο ομάδες ο καθένας, ώστε να καταγραφούν περισσότερες απόψεις και, κατά την παρουσίαση στην ολομέλεια, να προκύψει πιο εποικοδομητική συζήτηση.

Σε σχέση με τους *διδακτικούς, παιδαγωγικούς και τεχνολογικούς στόχους* που επιδιώχθηκαν, και ειδικότερα όσον αφορά τις γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής, οι μαθητές:

- Συνειδητοποίησαν τη σημασία που έχει η έντεχνη επιχειρηματολογία και η ρητορική ικανότητα σε κάθε εποχή, ακόμα και στη σύγχρονη (π.χ. λόγοι πολιτικών, διαφήμιση) (διδασκτικός στόχος συντάκτη).
- Συνειδητοποίησαν, κυρίως μελετώντας τις νεότερες ομιλίες, την ανάγκη κάθε πολίτη αλλά και κάθε κράτος να συμπεριφέρεται με υπευθυνότητα, ωριμότητα και σεβασμό προς τους γύρω του (παιδαγωγικός στόχος συντάκτη).

Αναφορικά με τις γνώσεις για τη γλώσσα, οι μαθητές:

- Εμπέδωσαν τα βασικά χαρακτηριστικά του ρητορικού λόγου (οργάνωση επιχειρημάτων, χρήση ρητορικών σχημάτων, συναισθηματική φόρτιση, έντεχνες «πίστεις» για την εξασφάλιση της εύνοιας του ακροατή/αναγνώστη), επιβεβαιώνοντάς τα σε ένα χαρακτηριστικό δείγμα ρητορικής της αρχαιότητας από τον Λυσία και αντιδιαστέλλοντάς τα με άλλα είδη αρχαιοελληνικού λόγου που γνωρίζουν (διδασκτικός στόχος συντάκτη).

Αναφορικά με τους γραμματισμούς, οι μαθητές:

- Ασκήθηκαν στην ομαδική εργασία και τη συνεργατική μάθηση ανταλλάσσοντας απόψεις / ιδέες και διεκπεραιώνοντας συλλογικά τις εργασίες τους (παιδαγωγικός στόχος συντάκτη).
- Ανέπτυξαν δεξιότητες κριτικού γραμματισμού, αφενός εντοπίζοντας και αξιολογώντας την επιχειρηματολογία των ομιλητών στους ρητορικούς λόγους που μελέτησαν και αφετέρου υιοθετώντας κριτική στάση απέναντι στις διαδικτυακές πηγές, από τις οποίες άντλησαν υλικό για τις εργασίες τους (παιδαγωγικός στόχος συντάκτη).
- Ανέπτυξαν δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες στην ερμηνεία ενός αρχαιοελληνικού κειμένου και στην πρόσληψή του σε μεταγενέστερες εποχές και, παράλληλα, σε ένα ευρύτερο επίπεδο, χρησιμοποιώντας ψηφιακά εργαλεία και λογισμικά για αναζήτηση πληροφοριών και παραγωγή λόγου (τεχνολογικός στόχος συντάκτη).

Θ.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναστασίου, Γ. 1984. «Για μια σύγχρονη προσέγγιση του αρχαίου ρητορικού λόγου στη Μέση Εκπαίδευση». *Σεμινάριο ΠΕΦ*, τ. 4, 119-133.

Αλεξίου, ΕΥ. Λυσίας, *Εν Βουλή Μαντιθέω δοκιμαζομένω Απολογία* (16): Η *Ηθοποιία* ενός Αθηναίου με ολιγαρχικές συνήθειες.

http://media.ems.gr/ekdoseis/ellinika/Ellinika_51_1/ekd_peel_51_1_Alexiou.pdf (24/09/2012)

Κακριδής, Φ. 1989. «Αρχαία Ελληνική Ρητορεία και Ρητορική στη Μέση Εκπαίδευση».

Σεμινάριο, ΠΕΦ, τ. 12, 103-110.

Χουρδάκης, Α. 1990. «Παιδεία, Ρητορική και Δίκαιο στην κλασική Αθήνα». *Νέα Παιδεία*, τ. 55, 23-43.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

2. Κείμενα για τη δημιουργία δραστηριοτήτων με το Hot Potatoes

1. Συμπλήρωση κενών (ενδεικτικά)

Κύριοι βουλευτές, αν δε γνώριζα καλά ότι οι κατηγοροί θέλουν να με βλάψουν με κάθε τρόπο, θα τους **χρωστούσα μεγάλη ευγνωμοσύνη** γι' αυτή την κατηγορία. Γιατί νομίζω ότι, για όσους έχουν **συκοφαντηθεί** άδικα, αυτοί είναι αίτιοι **πολύ μεγάλων αγαθών**, που θα τους ανάγκαζαν να **λογοδοτήσουν** για τις πράξεις της ζωής τους. Γιατί, εγώ έχω τόσο μεγάλη εμπιστοσύνη **στον εαυτό μου**, ώστε έχω την ελπίδα, και αν κάποιος τυχαίνει να συμπεριφέρεται

άσχημα και εχθρικά σε μένα, όταν με ακούσει να μιλάω για όσα έχω κάνει, ότι θα αλλάξει γνώμη και θα με θεωρήσει **πολύ καλύτερο** στο μέλλον. Έχω λοιπόν την αξίωση, κύριοι βουλευτές, να μην ωφεληθώ σε τίποτα περισσότερο, αν σας αποδείξω μόνο αυτό, ότι δηλαδή **διάκειμαι ευνοϊκά** προς το τωρινό (δημοκρατικό) πολίτευμα και ότι έχω αναγκαστεί να συμμετέχω **στους ίδιους κινδύνους** με σας. Αν, όμως, φαίνομαι να έχω ζήσει και σχετικά με τα υπόλοιπα **με μέτρο** και πολύ διαφορετικά **από τη φήμη** (που επικρατεί) και αντίθετα από τις διαδόσεις των αντιπάλων (μου), σας παρακαλώ εμένα **να εγκρίνετε για βουλευτή**, ενώ αυτούς να τους θεωρείτε ότι είναι **φάυλοι**. Αρχικά, λοιπόν, θα αποδείξω ότι δεν ανήκα στην τάξη των ιπέων ούτε ζούσα στην πατρίδα κατά την περίοδο των τριάντα τυράννων ούτε **συμμετείχα ενεργά** στο πολίτευμα (που ίσχυε) τότε.

Η πρόταση του συντάκτη του σεναρίου αξιοποιήθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της.

Αναδιάρθρωση παραγράφων (οι μαθητές καλούνται να αλλάξουν τη σειρά των παραγράφων και να ζητήσουν από τους συμμαθητές τους να επιλέξουν τη σωστή, κατά τη γνώμη τους, σειρά και να αιτιολογήσουν την άποψή τους).

1. Κύριοι βουλευτές, αν δε γνώριζα καλά ότι οι κατηγοροί θέλουν να με βλάψουν με κάθε τρόπο, θα τους χρωστούσα μεγάλη ευγνωμοσύνη γι' αυτή την κατηγορία. Γιατί νομίζω ότι, για όσους έχουν συκοφαντηθεί άδικα, αυτοί είναι αίτιοι πολύ μεγάλων αγαθών, που θα τους ανάγκαζαν να λογοδοτήσουν για τις πράξεις της ζωής τους.
2. Γιατί, εγώ έχω τόσο μεγάλη εμπιστοσύνη στον εαυτό μου, ώστε έχω την ελπίδα, και αν κάποιος τυχαίνει να συμπεριφέρεται άσχημα και εχθρικά σε μένα, όταν με ακούσει να μιλάω για όσα έχω κάνει, ότι θα αλλάξει γνώμη και θα με θεωρήσει πολύ καλύτερο στο μέλλον.
3. Έχω λοιπόν την αξίωση, κύριοι βουλευτές, να μην ωφεληθώ σε τίποτα περισσότερο, αν σας αποδείξω μόνο αυτό,

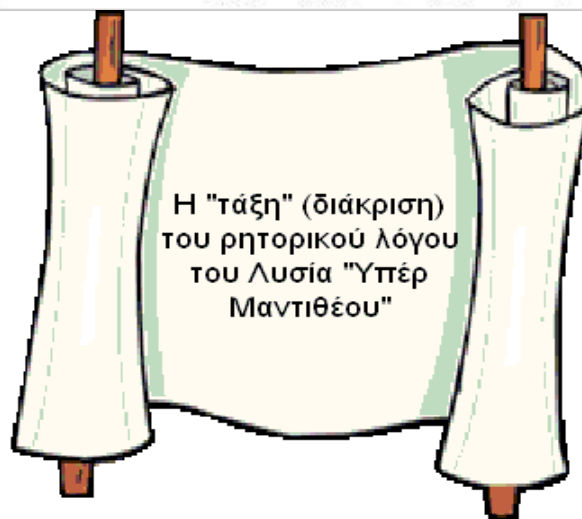
ότι δηλαδή διάκειμαι ευνοϊκά προς το τωρινό (δημοκρατικό) πολίτευμα και ότι έχω αναγκαστεί να συμμετέχω στους ίδιους κινδύνους με σας.

4. Αν, όμως, φαίνομαι να έχω ζήσει και σχετικά με τα υπόλοιπα με μέτρο και πολύ διαφορετικά από τη φήμη (που επικρατεί) και αντίθετα από τις διαδόσεις των αντιπάλων (μου), σας παρακαλώ εμένα να εγκρίνετε για βουλευτή, ενώ αυτούς να τους θεωρείτε ότι είναι φαύλοι.

5. Αρχικά, λοιπόν, θα αποδείξω ότι δεν ανήκα στην τάξη των ιππέων ούτε ζούσα στην πατρίδα κατά την περίοδο των τριάντα τυράννων ούτε συμμετείχα ενεργά στο πολίτευμα (που ίσχυε) τότε.

Β2 Θεωρητικής
 1ο Πειραματικό
 Λύκειο Αθηνών
 (Γεννάδειο)
 Λ. Πόλλκας

1 ΠΡΟΟΙΜΙΟ

1-3

Ο Μαντιθέος πιστεύει ότι, μετά την απολογία του, οι Βουλευτές θα εγκρίνουν την εκλογή του.

Έκθεση της κατηγορίας: υπηρέτησε ως ιππέας

2 ΔΙΗΓΗΣΗ-ΠΙΣΤΗ ή ΑΠΟΔΕΙΞΗ

4-19

4-8

Αναίρεση της κατηγορίας

9-19

Απολογία του Μαντιθέου

10

Η ιδιωτική ζωή του Μαντιθέου

11-12

Η σημασία ζωής & συμπεριφοράς

13-17

Ο Μαντιθέος ως στρατιώτης

18-19

Το κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη

3 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

20-21

Η πρώτη δημηγορία του Μαντιθέου. Ο σκοπός

Τα κίνητρα ενασχόλησης του Μαντιθέου με τα κοινά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

